

TEKNİK BATI ya KARŞI HİSSİ DOĞU -SİSTEM SORUNLARI

Müşahede edebildiğimiz sebep-sonuç ilişkileri bir anlamda bizlere ilahi irade yasalarının farklı bir perspektiften görünüşüdür.İster Doğa yasası,ister İlâhi İrade yasası diyelim sonuçta ortada bir YASA vardır.Ve bu yasalar insanların onlara uyup uymama durumuna göre bir değişiklik göstermez. Biz evde kalsak da,dışarı çıksak da,hava bulutlu veya açık da olsa Güneş oradadır ve Dünya döner,mevsimler oluşur.İnsanlığın tüm yaşamıda bu yasalara karşı aldığı tavırla belirlenir. Kısaca çekim yasası hep vardır,bu yasa ile ilgili taşı minareden bırakarak yada aynı taşı balona bağlayarak testler yapabilirsiniz.

Tüm bilimsel çalışmalar bilerek yada bilmeyerek sebep-sonuç yasalarını keşfetmeye çalışmaktadırlar.Ve **hakikate** yakın ,geçerli bir sebep-sonuç yasası bulan yeni bir şey buldu,yada icat etti diye anılır.Kalan bilim adamları da bu yasayı test etmek için farklı yöntemler üretirler.(Einstein ve takipçileri gibi) Sonuçta belirli şartlar altında belirli sürede belirli bir sebep-sonuç ilişkisi ortaya konur. Bu şartlar ne kadar gündelik yaşama adapte edilebilirse o ölçüde fareler , deney hayvanları, arge departmanı bütçe sorumluları rahat eder ve uygulama başlar.

Ancaaaaak... bazen birtakım istisnalar olur ve beklenmeyen yan etkiler ortaya çıkmaya başlar.Sonrası malum; alerjik bir nesil,kanserli hasta oranında yükselme,ozon tabakasında incelme,yağmur ormanlarına asit yağmuru,hava kirliliği vs gibi daha birçok istatistik malzemesi ortaya dökülür.Ve tüm insanlık hep birlikte daha önceden keşfedilen yasayı, kontrol edecek yasayı bulmak için bu istatistik verileri yorumlamaya uğraşırız. Hiçkimsenin çıkarına dokunmayacak şekilde ortada kalmayı başarabilen son istatistiki verinin titrek bakışları yorumlanarak, uluslararası andlaşmalarlada uygulamaya geçilir-kısmen-.

Kısaca özetlersek; *beşer olarak bir yasaya başka bir yasa ile müdahale etme özgürlüğümüzün olmasının yanısıra*; tek yapabileceğimiz faaliyet,İlahi irade yasalarını anlamak, aralarındaki birliği,ilişkileri anlamaya ,ortaya çıkarmaya çalışmaktan ibarettir. Aslında varlığın tüm zenginliği ve güzelliğide buradadır.

Hiçbir zaman yeni bir yasa icat etmemiz,yada yaratmamız mümkün değildir.Zaten böyle bir şey sözkonusu olsaydı icat edilen yasalar üzerinde kayıtsız,şartsız sonsuz tasarruf gücümüz olurdu ki ,bu hiçbir zaman hiçbir yaratılmışa nasip olmamış ,hiçbir zamanda olmayacaktır.Tüm tasarruf gücümüz kesb ve kesb den doğan fiillerdir.Beşer bazı yasaların üzerinde kontrole muktedir olduğunu verilere dayanarak iddia etsede ,bu gözlem ve iddia ,yasayı kontrol edebildiğimizin değil, sadece kısır ,dar zamanlı cahil bakışımızın bir göstergesidir.

Beşerden önce Varolan,sonrada varolacak olan bu yasaları ve bağlantılarını keşfederken veya kullanırken, sorunlarla karşılaşmamak, dosdoğru yürüyebilmek için temel hareket noktamız;bilgeler, kutsal kitaplar,peygamberler,sanatçılar kanalı ile sezgisel olarak doğrudan veya dolaylı olarak verilen İnsanlık Ahlak değerleri olmalıdır.Yada bu hazır verilen lütufun farkında olmadan,beşerin aceleci ısrarının,sabırsız yetki hırsının sonucu yaşamak

zorunda kaldığı,acı tecrübeleri ile keşfedebildiği beşer zorunlu uyum değerleri.

Tarih boyunca Güzel Ahlak değerlerini göz önüne almayan bilimsel çalışmalarla ortaya koyduğumuz yasalar,kurallar zamanla ya unutulmuş, yada toplumların yıkımına neden olmuştur.Bunların dışında kalanlar ise tarih tarafından hokkabazlık gösterisi olarak kayda geçirilmiştir. Tecrübeler göstermiş-tirki birinci tip olanlar daha çok fiziksel bilimlerin,ikinci tiptekiler ise toplumsal bilimlerin sonuçları olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü soyut teorilerle uğraşmak zorunda kalan Felsefe,Sosyoloji,İktisat,Siyaset,Ekonometri vb disiplinler ile uğraşan bilim adamları fiziksel bilimlerden çok daha fazla Ahlaki değerlere muhtaç durumdadırlar.Çünkü sosyal bilimlerin öncelikli ölçü değeri adet,metre, mikron vs değil,Ahlak tır. Şu anki beşerin bilimsel ölçüm kriterlerinin çoğunluğu materyalisttir.Bağlı olarak da ölçü birimleri de maddenin yasalarından elde edilebilen ölçü birimleridir.Hal böyle iken ; ne yazık ki sosyal bilimlerde bilerek yada bilmeyerek maddenin ölçü birimlerinden kendilerinin de yararlanabilecekleri zannıyla bilim tarihine ibret alınası ilginç notlar bırakmaktadırlar.

Bu türden bilimsellik iddiasında bulunan ilginç uygulamaların bir çoğunu İktisadi bilimlerde de görmekteyiz.İktisat biliminde istisna sayılacak kadar az da olsa,pekde popüler olmayan çok değerli bilimsel çalışmalar bulunmaktadır. Ancak bunların dışında kalan **popüler iktisat** bilimi, bilimsel yasaların keşfi esnasında beşerin **ego sunu tanıyarak** iktisadi yasa ları keşfetmek yerine, beşerin **egosuna tabi** olarak iktisadi yasaları keşfetmeye çalışınca, hakim sınıfın yada yönetimin ideolojisinin uygulamasını ve kabulünü kolaylaştıracak sözde yasalar türetmek zorunda kalmaktadır.Doğal olarakda insan için hala anlaşılamayan bir takım soyut sosyal sınıflar kabulünden başlamak üzere , fiyatın belirlenmesi,toplumsal kalkınma, uluslararası ekonomi vb konularda gerçekte ilintili olmayan bir sürü sistem ve teori üretmek zorunda kalınmıştır. Hatta Küresel yapısına rağmen Dünya mızı Doğu-Batı Sağcı -Solcu gibi garip bir bölünmeye bile tabi tutanlar olmuştur.Ne mutluki olgun-maddi Dünyamız bu tür garip bilimselliklere hiç itibar etmeden Küresel yapısını devam ettirmiştir. Yinede her ihtimale karşı,uzaktaki korkunç düşmanların her an kapıda beklediği, sayılarla ve sosyoloji ile oynayarak ,ikinci bir önlem olarak beşeriyete devamlı hatırlatılmıştır.

Halbuki her zaman batı blokunda da doğu blokundada yüksekten bırakılan taş(hangi blokta olduğuna bakmaksızın) yere düşmesine rağmen , Fiyat ın oluşması,arz ve talep nasıl kontrol edilir, refah düzeyinin yükseltilmesi, gibi konularda iki blok arasında çok büyük farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Çünkü her iki tarafın popüler teorisyenleride yasa keşfetmek değil yasa uydurmak zorunda kalmaktaydılar. Yada ancak yasa uydurabilenler popüler olmaktadır.

Fiyatın oluşması bu konuda ilginç bir örnektir;Çok kabaca incelersek;Kati Sosyalizm de fiyatın en iyi yönetimce planlanarak belirlenebileceği savunulurken, kapitalizmde ise arz ve talebin kesişmesi ile ortaya çıktığı iddia edilmekteydi. Halbuki birincisinde insanlar fiyata cevap vermeyince ürünler çürümekte yada üretilmemekte, İkincisinde ise arz ve talep bir türlü karşı karşıya gelip kesişememekteydi. Çünkü Fiyat=maliyet +Kar dı. Dolayısı ile talebin belirleyiciliği fiyatta değil, ilk üretimde ortaya çıkmakta ve daha sonra

da reklam,promosyon, bağımlılık, moda vs gibi uygulamalarla sürekli kontrol edilmekteydi.Bilimsel yöntemler konusunda bir çok konuda bir türlü buluşamayan İktisatçılar, ısrarla arz ve talep eğrilerinin kesiştiği yerde fiyatın oluşacağına inanmaktaydılar.Ancak bu birtürlü gerçekleşmemekte, enflasyonla mücadele için parasalcı politikalarla ,insanların ellerindeki son kuruşlarına kadar alınmasına rağmen enflasyon yinede düşmeyerek parasalcı teori sahiplerini mahcup etmekteydi.(Hatta bazı grafiklerde talep eğrisinin görülmediği bile olmuştur.) Tabiki iktisat bilimi yanılacak değil; hemen yeni bir kavram (Stagflasyon=durgunluk+enflasyon yada piyasaya yeni kaynaklar girinceye kadar 'dış borç ,taze para vs' kaynaklara hakim olanların bekleme sabrıda diyebilirsiniz) üretirsiniz olur biter.Bu sayede iktisat bilimcileri beş on yıl daha meşgul edebilirsiniz,hatta sonsuz bir bilgisel,teorik,ideolojik tartışma sarmalı da oluşturulabilir. Bilim adamlarıda o sarmaldan kurtulmak için fast foodlarda derin düşünceler içinde, fast read teoriler üretirlerken dünyanın bir yerinde beyaz adamın karşısında, siyah adamın kendi ülkesinde oy hakkı olmamasına şaşırma haklarını saklı tutarlar.Bunların dışında kalan saygın bilim adamları ise bilimsel çerçevede kalarak ispatlar yapmak için uğraşırken, ya tezleri kabul edilmez yada gereken sonuçları elde edinceye kadar geçen sürede zaten Emperyalist/kölelik ideolojisi istediğini elde etmektedir.

Bu arada birkaç ülke zor duruma düşebilir ancak bilimin aydınlık(!) yolunda bu türden laboratuvar hataları olabilir.Malum her bilimsel çalışma bir laboratuvara ihtiyaç duyar.Bunların adına daha sonra geliştirilmemiş değil gelişmekte olan ülke dersiniz olur biter.Fakat yinede tüketiciler ikna edilmiş ve kendilerini fiyatta belirleyici zannederek yıllarca avunmaları sağlanmıştır. (Stagflasyon kavramı yeterli olmazsa sırada her zaman işe yaramış olan maniplasyon kavramı var).Sonuçta açık veya gizli, bilerek ya da bilmeyerek her iki teorik yaklaşımda ,birilerinin diğerlerine karşı sömürge yaklaşımlarına bilimsel görüntüsü verilmesine sebep olmuşlardır.

Oysa insanların ego su ile ilgili konularda bir çok yasalar keşfeden işletmecilerin uygulamaları ve pazarlama teknikleri iktisatçıları hergün biraz daha zor durumda bırakmaktadır. Günümüzde, öyle bir duruma geldikki ;iktisat bilimi ile pazarlama birbirine karıştırılmaya başlandı ,dahası İktisat denince akla sadece borsa endeksleri geliyor.İşin sosyal yönü nerede diye sorarsanız alacağınız yanıt ;toplum psikolojisinin borsa endekslerine etkisi seviyesinden öteye geçmeyecektir.

Halbuki İktisat teorisyenleri fiyat formülünü insanın egosundan etkilenerek değil Ego yu tanıyarak ortaya koysalardı, bugünkü tröst ve kartelleri açıklamakta ve öngörmekte hiçde zorluk çekmeyeceklerdi.Ve hatta kaynak paylaşım savaşlarını bile durdurma şansları olabilirdi. Örnekteki fiyat formülünü doğru olarak ortaya koymanız durumunda ; insanlar ,kar ve bağı olarak sermayenin tehlikeli birikimi konusuna kafa yormaya başlayabilirler. Sürüklendikleri yolun karşısına ne çıkaracağını anlayabilirler. Bu durumda birde bakmışsınızki ekonometrik denklemlerdeki değeri ve etkisi binde birlerle anılan ünlü U değeri bir anda %99 u etkilemiş. Çünkü günümüzdeki toplumsal bilimler bilemeyeceklerini kabul etmek yerine bileşeni insan olan bir bilim dalında %99 gibi bir bilme iddiasında bulunmaktadırlar.

Artık günümüzde sosyal bilimcilerin popüler söyleminde; sermayedar, işveren, işçi, köylü, burjuva sınıflarından değil, sadece iç-dış müşterilerden bahsedildiğini görüyoruz. Demekki Adam Smith ten bu yana yanılmışız.Sadece iki sınıf varmış ve hepside müşteri imiş.Yada emperyalizmin sınıfsal ayırım yada haklar gibi teorik bölünmelere artık ihtiyacı kalmadı.

İlahi yasalara ters düşerseniz,sonucun istisnası olmaz.Hiçbir zaman yukarıdan düşen taş aşağıda ne olduğuna bakarak tercih kullanmaz.Taş tabi olduğu yasaya uyacaktır.Peki beşer çekim yasasına taş gibimi tabi olmalı?Ya da bilim gereği taş gibi,doğal olmalı diyenler neden kendileri için aynı uygulamayı hoş görmüyorlar.Kendi bilimleri neden kendilerine birşey ifade etmiyor.Bilimin ikiyüzü...?

Sonuç olarak sosyal bilimlerde .....varsayımıyla demek,bu disiplinleri hiçbir zaman sosyal olayları çözemeyen, anlamayan, ütöpik birer disiplin olmaktan kurtaramamış ve aradan bir kaç yüzyıl geçince de güvenilirlik tamamen fizik, kimya, biyoloji gibi maddesel-deneysel bilimlere kaymış ve bilim adamlığı zamanla teknobilim adamlığına dönüşmüştür.Bu aşamada bazı sosyal bilimcilere düşen görev de sözde bilim adamlığı kisvesi altında ekonomik açıdan gelişmiş toplumların, gelişmemiş toplumlara sömürme mantıklarını yasallaştırmaya-legalleştirmeye çalışan hertürlü emperyalizm dalkavukluğu haline dönüşmüştür.Daha ciddi diğer sosyal bilimciler ise bilimsel çalışmaların doğruluğu ve geçerliliği açısından tümdengelimci mi, tümevarımcı mı yaklaşım daha bilimseldir diye tartışırken Dünyada korkunç bir gelir dağılım adaletsizliği başgöstermiş ve Dünyamızın hava ve su dışındaki kaynaklarının % 80 inin Dünya nüfusunun % 20 sinin tasarrufunda tutulması gibi çarpık ve acı bir bir tablo ile karşılaştık.(Şimdilik hava ve suyu kontrol edemeyip sadece kirletebilmektedirler.?)

Bu tür bir çarpık sonucu hiçbir felsefi düşünce,dini kabul,istatistik veri ,teknolojik üstünlük veya çalışkanlıkla açıklamak mümkün değildir.Bunun bir tek izahı bilimsel-yönetimsel zorbalıktır. Dengesiz paylaşım hiçbir zaman Dünya mızın hiçbir bireyine huzur vermeyecektir.Sadece öncelik değişmektedir. Acı ve yokluk reenkarnasyon yasası gereği gelişmemiş toplumlara daha çabuk ziyaret etmektedir. Hepsi bu.Yoksa herkes ektiğini eninde sonunda biçecektir. Gecikme sadece hissedebilenler için ızdırabın şiddetini artıracaktır.Beşeriyetin bu sefaletini göremeyecek kadar kör olanların, tüm yaşananların beşer için normal olduğunu düşünenlerin ilahi yasalar karşısındaki durumu ise tekamül seviyesi yukarıda bahsettiğimiz taştan pek de farklı değildir.

Günümüzde sosyal bilimler -birkaç istisna hariç- bilimin en önemli fonksiyonu olan öngörme yeteneğini büyük ölçüde kaybetmiş ve herşey olup bittikten sonra, şu olduğu için bu sonuç yaşandı...şöyle olduğu için böyle oldu gibi gecikmiş yorumlarda bulunmaktadırlar.

Peki bu durumda Sosyal bilimciler ne yapmalı.Maddesel bilimler sebep-sonuç yasaları konusunda bu kadar hakim durumdayken, Fizikçilerin çantalarını mı taşımaları? Tabii ki hayır. Şayet dikkat edilirse Ulvi bilginin kıymetli evladı aslında Felsefe ve bağlı olarakda sosyal bilimlerdir.Peki sosyal bilimlerin saplandığı bu çıkmazdan kurtulma şansları var mı? Bu sorunun yanıtı için ne

yapılacağına karar vermeden, ne yapılmadığının sonuçlarını incelemekte fayda var.(İlgilenenler için :Sayın Orhan Kurmuş 'un Savaş yayınlarından çıkan "Bir Bilim Olarak İktisat Tarihi nin Doğuşu" adlı eserinin giriş bölümünü okumaları ülkemizde de bilimselliğe olan yaklaşıma güzel bir örnektir.) .Sosyal davranış bozukluklarını incelersek hepsinin temelinde hissi davranışların ağır bastığı görünmektedir.Oysa batı kültürü-gelişmiş diye anılan ülkeler- materyalist-kapitalist yaklaşımla sorunu kökünden çözmüştür.Malum; herkes kendi hesabını öder.İstisna olamaz.Sömürmek doğa yasasıdır.Sömürgelere yatırım yapılmaz Hatta öyle bir sömürülürki birkaç yüzyıl halkı sefalet sınırında dolaşır.

Maddi yasaların tek yönlü gelişimi ve denetimsiz kullanımı eninde sonunda ruhsal yasalarla karşılaşacak ve çıkmaza girecektir.Bu yasanın tezahürlerini, batı nın tüm bu kuralcı yüksek hayat standardına rağmen ısrarla Alman usulüne karşın Türk paylaşımının , Hindistan , Tibet ve medistasyon gibi konu başlıklarının materyalist kurullarla yönetilen toplumlarda ilginç bir şekilde giderek daha popüler olmasında görmekteyiz.Son 15 yıldır birazda zorunluluk-tan/çaresizlikten dolayı tüm Dünya da ; çalışan birey bant sistemindeki bir robot değil, başka birşey olarak algılanmaya başlamıştır.Malum robotların her işi yapamadığı geç de olsa anlaşılmıştır. Artık insan pazartesi işe giden yiyip içen ve sadece maddi değerler üreten ve tüketen değil , düşünen ,seven, sevilen bir yönüyle tanınmaya başlanmıştır.(Hatta günümüzde zekada duygusallık-duygusal zeka bile olduğu iddia edilmektedir.İnanılacak gibi değil ,meğer insanda duygu varmış .Yaşasın.)

Avrupa sanayisi tarafından bir kurtuluş mucizesi gibi algılanan toplam kalite yönetimi felsefesi yine bu arayışların sanayideki bir yansımasıdır.İşte tamda burada Doğu nun davranış modelinin doğru yönde ancak yetersiz olduğu birkez daha ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde sosyal bilimler de kendi teoremlerinin düştükleri bunalımlardan kurtulmak için (Kapitalizmin ekonomik bunalımları,Doğu blokunun dağılması) bant sistemi yerine, Taylor cu ,Friedman cı modeller yerine başka arayışlara gitmek zorunda kalmışlardır. Çünkü kurulan hayali sistem büyük acılar ve bunalımlarla herkes için çökmüştür.Ekonomik bunalımlar ve dünya savaşları sosyal bilimcilere karşı fiziksel bilimlerin denetimsiz ezici üstünlüğünün birer acı göstergeleridir.

Son on yılda Kalite kavramına bakışın değişmesi ile Sosyal bilimler için yeni bir fırsat doğdu.**Verimlilik**.Şayet sosyal bilimciler bu kavramı Ego ya dönük değil, Ahlaki prensiplere göre değerlendirebilir ve İlahi yasalar karşısında beşerin nasıl tavırlanması gerektiğini objektif istatistik analizlerden yararlanarak Ahlak kuralları çerçevesinde ortaya koyabilirlerse, bilimsel disiplinler içersinde hak ettikleri saygın yere kısa zamanda gelebileceklerdir.Ve ancak bu sayede fiziksel bilimlerin çılgın laboratuar çalışmalarının üzerinde belki bir miktar **denetim** hakkı elde edebilirler.

Artık tüm Dünya da ,herkes, büyük bir umutla verimlilik kavramını yeniden tanımlamaya çalışıyor. Ancak göstergeler yine verimlilik ölçütü olarak, sistem verimliliği yerine, kısa vadeli, KAR maksimizasyonunun hedeflenmekte olduğunu gösteriyor.Buda yapılan kalite çalışmalarını tüm iyiniyetli çabalara

rağmen, örtülü yada açık olarak etkilemektedir.(İlgileneler için Tito Conti - Kurumsal Özdeğerlendirme -Kalder yayınları-1998)

Ne mutluki günümüzde insani Ahlak değerleri ihmal etmeyen, yani akılcı-duygusal metafizik çalışmalar çok büyük başarılarla imza atmaktadırlar.

Bunun belkide en pratik güncel örneklerinden biri değerli bilim adamı Sayın Doğan Cüceloğlu'nun teorisi ve pratiği ile ortaya koyduğu çalışmalarıdır. Demekki teorinin temeli Ahlaki olunca pratiğide kolaylaşmakta ve geniş kitlelerce kabul edilebilen ahlaki güzel sonuçlar üretilebilmektedir.Aynı şekilde Sosyal bilimlerdeki diğer bir güzel beraberlik örneği Amerikalı İstatistikçi Dr.Deming in akılcılığı ile Japon kültürünün-sadakat- ortaya koyduğu çalışmaları gösterilebilir.

Japon mucizesi, sanayinin, çok temel bir yasaya uyumunun güzel sonucudur. Ancak başlangıçtaki bu türden güzel yaklaşımların; yine rehavet ve kar hırsı ile asıl prensiplerden uzaklaşma ve dejenerasyon riskini her beşeri ortam için taşıdığını unutmamalıyız.Bu güzel örneklerin yanısıra , verimlilik kavramındaki değişimin diğer türden ilginç uygulama örneklerini de görmekteyiz.Bazı işletmeciler her zamanki hırsları ile, gerçek iktisadi kuralları keşfetmek ,TKY felsefesini algılamaya çalışmak yerine, işi yine kurnazca ve kısa yoldan çözmeye kararlı görünüyor. Kaliteye bağlı sistem verimlilik çalışmalarının yerini,kısa zamanda personel konsantrasyon eğitimleri, ekip sinerji çalışmaları, dahada abartırsak ,ateşin üzerinde yürüme, şirketler için yoga,yöneticiler için 5 derste mantra, gibi faaliyetler hep bu sabırsızlığın sonuçları olarak ortaya çıkmakta ve felsefi altyapı oluşmadan hemen sonuç hedeflenmektedir. Bedelini öderseniz sizin bir mantranız olur.Mantranızı günde 10 kez tekrarlırsanız rakiplerinizi geçersiniz.(Peki ya size mantrayı satan sizin rakibiniz olursa ne olacak ?).Yada isterseniz firmanıza kadrolu bir tarot uzmanı alabilirsiniz.

Tüm bu çabalar bilerek yada bilmeyerek, temel yasaları keşfetme ihtiyacının, beşerin Güzel Ahlaka olan muhtaçlığının sadece hissedilmesi ile yapılan , yetersiz-dayanaksız sonuçları ve yanlış uygulamalarıdır. Halbuki temel Ahlak yasalarını algılamadan ,bu yasalara uyum hedeflenmeden , yapılacak bu türden çabalar,belki işletmelerin aspirini olarak ,insanların ızdıraplarını geçici olarak erteleyecek, ancak kısa zamanda çok daha ağır sorunlarla kendilerini hissettireceklerdir.

Maddecî-üretimci teknoloji kültürünün Doğu nun sistem anlayışının felsefi altyapısını alamadan, sadece tekniklerini alıp uygulamaya başlamasının ve bir sürü yeni kavramlar türetip yeni sistemler geliştirmeye çalışmasının ilginç uygulamalarından biride değişim mühendisliği dir.Değişim mühendisliği gibi toplam kalite yönetiminin çok yararlı bir aracı, bir araç olmaktan çıkarılıp firmaların TKY ne karşı kurtarıcısı olarak algılanmış ve yeni bir teknoloji sarhoşluğu tüm işletmeleri sarmıştır.Halbuki çok temel bir Prensip:Evrensel Ahlaki değerlere uygun olmayan her türlü sistem, teknolojik seviyesi ne olursa olsun eninde sonunda çökecektir.

Geçmişte insanı bir sınıfın üyesi olmadan,tasnif yapmadan , sadece insan gören müteşem uygulamalar da bulunmaktadır.Temelleri öncelikle ruhani

kültürlerde atılmaya başlayan. Ahilik, Esnaflık, yada komşusu siftah yapmayınca gelen ikinci müşterisini komşu esnafa yönlendirme gibi uygulamalar bunlardan sadece birkaçıdır. Bu günkü kapitalist ticari ortamda bu tür diyaloglar inanılması güç bir masal alıntısı gibi geliyor. Halbuki beşerin esnafılığı dışlayan yaşam tarzı ve ulusal-uluslararası ilişkilere bakınca da , masalarda bile anlatılamayacak kadar ürkütücü ve bitmeyecek bir kabus yaşıyor gibiyiz.

Daha fazla zaman geçirmeden bazı soruları sormalıyız. Hata yapmış olabilir miyiz? Sanayi devrimi ve kapitalizm, sosyalizm gibi kavramlar yokken aynı sorunlar varsa; beşer kendisini mi uyuşturuyor?

Kapitalizm, sosyalizm veya türevlerinin dışında başka sistemler kurabilir miydik? Yoksa cilalı taş devrinde ,ilkçağda ,ortaçağda , yakınçağda ve cilalı teknoloji çağında da, sorunlar hep aynı ve değişmiyorsa (ki büyük olasılıkla cilalı medya çağında da devam edeceğe benziyor); sorun bilimsel ve yönetsel prensip-ahlak sorunu olabilir mi ? Tercihimizin sonucu ne oldu? Yoksa masallar daha mı doğrudur? Komşumuzun mutluluğu bizim işlerimizde olumlu etkiler mi dersiniz? Her şeye yeni baştan başlama şansımız var mı ? KAİZEN ve AHİLİK in ortak yönleri nelerdir?

Sonuç olarak şimdilik hissi olmak , akıllanincaya kadar ızdıraplıda olsa doğru davranış gibi görünmektedir. Peki sosyal bilimlerin, toplumların histen hissi-akılcılığa gitmesi gereken metafizik yolda Verimlilik için katkıları neler olabilir? Bu sorunun yanıtı tam olarak verilebilirse gerçekte yeryüzünde huzur hakim olabilir gibi görünüyor. Aksi takdirde çalışanlara alınterinin karşılığını zamanında ödemezseniz, kalitesiz mal üretirseniz, işletmenizdeki hiçbir doğru tekniği uygulaması, mantra, oraya buraya asılan yazılar, masanızın yeri, köşe sayısı yada batı teknolojisi sizin işinizdeki negatif enerjiyi pozitif alanlara çeviremeyecektir. Tedarikçinin CRM uygulaması ise müşterinin yapacağı ödemeyi geciktirerek faiz geliri elde etme niyetine karşı, her zaman çaresiz kalacak ve eninde sonunda sistem her iki taraf içinde çökecektir.

Soru şu; herkesin krizlerden feryat ediyor gibi görünmesine rağmen, acaba krizlerden beslenen, kriz çıkması için özellikle uğraşan, kriz oluşturacak sistemleri destekleyen, hastalıklı yapılar var mıdır? Bu yapıların oluşumunu engellemek mümkün müdür? Kriz asalaklarından kurtulma yöntemleri nelerdir?

Gerçekten krizlerden kurtulmak istiyorsak; krizlerin çözümü insana rağmen robotlar değildir. Robotları insanlaştıramamanın çözümü insanlardan klonlama yöntemiyle insan-robotlar üretmekte değildir. Ve özellikle medya bombardımanı ve gen teknolojisi ile, müdahale edilebilir gıdalarla, bağımlılıklar oluşturmak da değildir. Sosyal bilimcilerin yüklendikleri **sorumluluk** tahminlerinin çok ötesinde ve çok ağır.

Ali İhsan ÇİFTÇİ

aliihsan@bymbilgisayar.com

*Bu yazı daha önce www.danismend.com adresinde yayınlanmıştır.